Sisekaitseakadeemia teadusuudiste infokiri Mai 2026/5

Hea Sisekaitseakadeemia teadusuudiste infokirja lugeja!

Jagame Sinuga uudiseid siseturvalisuse ja -julgeoleku valdkonna värskematest teaduspublikatsioonidest, projektidest ja olulisematest sündmustest.

Selles numbris:

- **Finantskolledži uurimisrühma värske raport kaardistas Muuga sadama haavatavused illegaalse kaubanduse suhtes**
- **Sisekaitseakadeemia teenistuskoerte koolituskeskuse ja Eesti Maaülikooli ühine narkokoerte uurimisprojekt jõuab lõpusirgele**
- **Turvalisem Eesti algab ideedest: debüteeris Sisekaitseakadeemia teadusfestival**
- **Sisekaitseakadeemia ja TalTech arutasid koostöövõimalusi kaitse- ja julgeolekuvaldkonna teadus- ja arendusprojektides**
- **Sisekaitseakadeemia ja Meridein Grupp sõlmisid koostöömemorandumi teadus- ja arendustegevuse edendamiseks**
- **Toimus SJI teaduskeskuse maikuine kollokvium teemal „Riigi kaaperdamine Eestis: müüt, oht või olevik"**
- **Sisekaitseakadeemias valmib teadustegevuse raamistik, et tugevdada valdkondliku teadus- ja arendustegevuse fookust**

- **12. mail toimus Sisekaitseakadeemias teadusjulgeoleku töörühma kohtumine**

TEADUSPUBLIKATSIOONID JA -PROJEKTID

Sisekaitseakadeemia finantskolledži uurimisrühma uurimisraport "Illegaalne kaubandus meresadamates: Muuga sadama esmane uuring" kaardistas Muuga meresadama peamised haavatavused illegaalse kaubanduse suhtes ning tõi esile riskikohad, millele sadama turvalisuse tagamisel tuleks edaspidi rohkem tähelepanu pöörata.

Uuringu eesmärk oli tuvastada Eesti suurima kaubasadama, Muuga meresadama peamised haavatavused illegaalse kaubanduse suhtes. Uuring tõi esile mitmeid probleemkohti, millele sadama turvalisuse eest vastutavad osapooled peaksid tulevikus rohkem tähelepanu pöörama. Kuigi Muuga sadam on võrreldes maailma suurimate meresadamatega suhteliselt väike, ilmnesid seal üsna tüüpilised haavatavused, mida on varasemates teadusuuringutes tuvastatud ka oluliselt suuremates sadamates nii Euroopas kui ka väljaspool. Samas toob uuring esile ka Eesti ja Muuga spetsiifikast tuleneva eripära. Uuringu tulemuste põhjal on koostatud soovitused Muuga sadama turvalisuse parandamiseks, keskendudes peamiselt eri osapoolte koostöö tugevdamisele ja riskianalüüsi suuremale võimekusele.

Uuringu autorid olid Indrek Saar, Kaide Tammel, Helle Koitla, Kaisa Kajo, Heigo Vija.

Loe täispikkuses uuringut Sisekaitseakadeemia digiriiulist!

Sisekaitseakadeemia teenistuskoerte koolituskeskuse ja Eesti Maaülikooli koostöös tehtav uurimistöö on jõudnud lõppfaasi: juunis toimub veel viimane praktiline katse, mille järel alustatakse tulemuste analüüsi ja vormistamist.

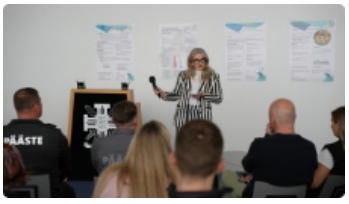
Sisekaitseakadeemia teenistuskoerte koolituskeskuse ja Eesti Maaülikooli koostöös tehtav uurimistöö on jõudnud lõpusirgele. Praktilistest katsetest on teha jäänud veel viimane, mis toimub juunis. Seejärel ootab uurimisrühma ees tulemuste analüüs ja vormistamine.

Tänavu lisandunud keelatud aine näidised on tagastatud Eesti Kohtueksperti Instituuti vajalike analüüside tegemiseks. Juba eelmisel aastal saadud tulemused osutusid intrigeerivaks ning mõjutasid ka koolitustes kasutatavate ainete struktuuri. Uurimisrühm ootab huviga, kas sarnased järeldused ilmnevad ka teise aine põhjal saadud tulemuste analüüsimisel.

Kokku kestab uurimistöö 20 kuud ning selle käigus osaleb katsetes ligi 50 eri ametkondade narkokoera. Projekti kogumaksumus on 36 000 eurot. Tulemuste kõrval on eriline väärtus ka projekti koostöömudelil, sest katsetesse on kaasatud eri ametkonnad ühiselt. Selline valdkonnaülene koostöö on ka Euroopa vaates märkimisväärne.

Lõpusirgele jõudes tänab uurimisrühm kõiki osalejaid, partnerametkondi ja meeskonnaliikmeid, kes on pikaajalisse projekti panustanud.

TEADUSSÜNDMUSED

13. mai toimus Sisekaitseakadeemia konverentsikeskuses esimene teadusfestival “Teadus ei maga – turvalisema Eesti nimel!” Festival tõi kokku akadeemia teadlased, õppejõud, tudengid ja koostööpartneritest praktikud üle kogu valdkonna. Üritusel

esitleti ja tutvustati kokku 36 postrit, festivali külastasid 86 inimest.

Nagu ütles teadusfestivali idee algataja ja sündmuse üks peakorraldajaid, teadusprorektor Riin Tamm, ei sündinud festival tühjalt kohalt, vaid kasvas välja päästekolledži kahel varasemal aastal toimunud menukast PosterEtteKannete (PEK) üritusest.

Festivali külalisi tervitas sütitava avakõnega rektor Kuno Tammearu ja sündmuse sidus sujuvaks tervikuks moderaatorirollis teadur Reet Kasepalu.
Ürituse eesmärk oli tutvustada Sisekaitseakadeemias tehtavat teadus- ja arendustööd, olgu need pooleliolevad uuringud või juba valmisolevad tulemused, ning luua platvorm teadmiste vahetamiseks erinevate valdkondade ekspertide vahel. Tudengid said festivalil harjutada oma lõputööde tutvustamist kolmeminutiliste ettekannete kaudu ja mõttekaaslastega arutada, küsida ning ideid edasiseks koguda.

Teadusfestivalil said akadeemiapere ja külalised tutvuda teadustööde tulemuste ning arendusideedega, arutada valdkonna tulevikusuundi ja muidugi luua uusi koostöösidemeid.

Postriesitlused käsitlesid muu hulgas tehisaru tsensuuri, keemiaõnnetusi Euroopa Liidus, veeõnnetusi Eestis, pankade ning EMTA vahelise teabevahetuse tõhusust rahvusvaheliste sanktsioonide järelevalves, illegaalset kaubandust meresadamates ja eakate osalusega liiklusavariisid Eesti kontekstis.

Peakorraldajate sõnul kinnitas suur huvi festivali vastu, et teadus, arendus ja innovatsioon mängivad järjest olulisemat rolli turvalisema Eesti kujundamisel.

Akadeemia esimene teadusfestival „Teadus ei maga – turvalisema Eesti nimel“ pani aluse uuele traditsioonile, tuues akadeemia teadustegevuse ja -tulemused lähemale nii meie tudengitele, teadlastele, õppejõududele, siseturvalisuse valdkonna praktikutele kui ka laiemale avalikkusele.

Järgmine teadusfestival toimub juba 19. mail 2027.

Mai alguses kohtusid Sisekaitseakadeemia ja TalTechi esindajad, et arutada teadus- ja arenduskoostöö võimalusi kaitse- ja julgeolekuvaldkonnas. Kohtumisel tutvustati akadeemia fookusvaldkondi, lähiaja prioriteete ja Väike-Maarjas valmivat taristut ning arutati kahepoolse koostöölepingu ettevalmistamist.

TalTechi poolt osalesid kohtumisel kaitse- ja julgeolekutehnoloogiate keskuse juht Henri Schasmin ning projektikirjutajate meeskonna juht Siim Läänelaid. Sisekaitseakadeemiat esindasid teadusprorektor Riin Tamm, teadmussiirde koordinaator Kristian Sirp, teaduskorralduse peaspetsialist Kristiina Velbri ja turvalise tehisaru teemajuht Jüri Vlassov.

Kohtumise eesmärk oli tutvuda lähemalt mõlema asutuse teadustoe ja teadmussiirde rollide, tegevussuundade ja arenguplaanidega ning arutada ühiseid huvisid Euroopa Liidu ja Eesti teadusprojektide rahastusvõimaluste kontekstis. Osapooled tõdesid, et mitmes koostöösuunas on tegevused juba käivitunud, mis loob hea aluse pikaajalise ja süsteemse partnerluse arendamiseks.

Sisekaitseakadeemia andis ülevaate oma peamistest fookusvaldkondadest, lähiaja prioriteetidest ning Väike-Maarjas peagi valmivast taristust, mida on võimalik rakendada teadus- ja arendusprojektides. Rakenduslikule teadus- ja arendustegevusele keskenduva kõrgkoolina näeb Sisekaitseakadeemia olulise väärtusena võimalust panustada teadusprojektidesse praktilise ja rakendusliku vaatega.

TalTechi esindajad tutvustasid omalt poolt ülikooli projektide valdkonna toeteenuste toimimist ning tegevusvõimalusi teadus- ja arenduskoostöö võimestamiseks. Eraldi käsitleti kaitse- ja julgeolekuvaldkonna teadus- ja innovatsioonikoostöö arendamise potentsiaali, tuginedes TalTechi uurimisrühmade senisele tehtule ja kompetentsidele.

Ühiselt leiti, et tulevikus võiks toimuda ka laiem valdkondlik kohtumiste formaat erinevate

organisatsiooni- ja uurimistasandite vahel, et soodustada omavahelist võrgustumist, jagada teadmisi ning avardada teadlikkust käimasolevatest tegevustest ja koostöövõimalustest. Toimunud kohtumise taustal käib kahe asutuse vahel küllatki tihe koostöö – käsil on kahepoolne koostöölepingu ettevalmistamine ajendatuna siirdedoktorantuuri ja ühisõppekavade käivitamisest.

Sisekaitseakadeemia ja Meridein Grupp OÜ sõlmisid mais ühiste kavatsuste memorandumi, mille eesmärk on luua osapoolte vaheline koostööraamistik teadus- ja arendustegevuse edendamiseks siseturvalisuse ja kaitsevaldkonnas.

Koostöö eesmärk on tugevdada teadus- ja arenduskoostööd ning kujundada praktilisi lahendusi Eesti siseturvalisuse ja kaitsevaldkonna vajadustest lähtudes. Selleks kavandavad pooled ühiseid teadus- ja arendusprojekte, õppuseid ja testimisi ning panustavad innovatsioonialaste väljakutsete lahendamisse, häkatonide korraldamisse ja valdkondliku kompetentsi arendamisse.

Koostöö keskseteks suundadeks on automatiseeritud seiresüsteemide ja robootikalahenduste arendamine, sealhulgas maastiku seireks ja objektikaitseks sobivad tehnoloogiad koos mehitamata õhusõidukite tuvastamise ja tõrjumise (C-UAS) võimekustega. Samuti

keskendutakse olukorrateadlikkust toetavate lahenduste arendamisele, sealhulgas juhtimisotsuseid toetavate tööprotsesside ja töövahendite väljatöötamisele.

Oluliseks koostöövaldkonnaks on ka erinevate tehnoloogiliste lahenduste prototüüpimine ja ühistestimine, mille käigus hinnatakse süsteemide töökindlust ning sõnastatakse täiendavad arendusvajadused. Lisaks nähakse memorandumis ette ühiste koolituste ja töörühmade loomist, mis keskenduvad näiteks mehitamata õhusõidukite seirele, legaalsele käitamisele ja tõrjele ning kaugpilootide väljaõppe õppekeskkonna ajakohastamisele.

Sisekaitseakadeemia jaoks toetab memorandum rakendusteaduse ja teadmussiirde eesmärke, sidudes teadus- ja arendustegevuse senisest tihedamalt praktiliste siseturvalisuse ja kaitsevaldkonna vajadustega. Koostöö Meridein Grupiga loob täiendavaid võimalusi innovatsiooni arendamiseks ning uute tehnoloogiliste lahenduste katsetamiseks ja rakendamiseks koostöös valdkonna partneritega.

Memorandumi allkirjastasid Sisekaitseakadeemia teadusprorektor Riin Tamm ning Meridein Grupi juhatuse liige Nemo Vunk.

Aasta alguses kutsusime kokku töörühma, et töötada välja Sisekaitseakadeemia teadustegevuse raamistik ehk teadusstrateegia. Tänaseks on toimunud kaks sisukat töötuba, kus oleme väliskonsultant Kaspar Kruubi eestvedamisel õppinud mõtlema ja rääkima „strateegilise mõtlemise keeles“

Miks on teadustegevuse raamistikku vaja? Ja miks üldse peab Sisekaitseakadeemia teadustegevust arendama? Vastus peitub nii meie ühiskondlikus rollis kui ka võimaluses kujundada oma valdkonna arengut laiemalt. Esiteks on meil õigusaktidest tulenev vastutus valmistada ette sisejulgeoleku ja turvalisuse valdkonna teenistujaid. See eeldab kõrgetasemelist õpet, mis saab olla kvaliteetne vaid siis, kui see tugineb ajakohasele teadus- ja arendustegevusele.

Teiseks on meil ainulaadne eelis: kompetents ja teadmiste kombinatsioon valdkondades, mida teised teadus- ja arendusasutused käsitlevad seni pigem killustatult või piiratud mahus. Samal ajal kasvab huvi nende valdkondade vastu ka laiemas akadeemilises ruumis. See loob meile selge võimaluse – ja samas ka vastutuse – kujundada ning arendada edasi oma valdkondlikku nišši.

Kolmandaks soovime kasvada teadusasutusena, kes panustab aktiivselt rahvusvahelisse teaduskoostöösse ja teadmusloomesse. Julgeoleku ja turvalisuse alased väljakutsed on üha enam piirideülesed ning nende lahendamine eeldab koostööd nii Eestis kui ka rahvusvaheliselt.

Ühtlasi seab Siseministeeriumi teadus-, arendus- ja innovatsioonistrateegia 2030 eesmärgiks kujundada Sisekaitseakadeemiast valdkondliku teadus- ja arendustegevuse (TA) juhtiv tegija. Selle ambitsiooni kõrval tuleb aga arvestada meie tänaste võimalustega: TA moodustab alla 10% akadeemia eelarvest ning kolmveerand teadustöötajatest on eri ametiastmetel lektorid, kellest lõviosal on teaduse jaoks ette nähtud vaid 20–30% tööajast.

Siit tekib paratamatult küsimus: kas valdkonna juhtivaks teadusasutuseks on võimalik kujuneda ühe-kahe teaduspäevaga nädalas? Või loodame, et selle ambitsiooni kannab välja väike ring doktorikraadiga teadustöötajaid, samal ajal kui enamiku roll teadustöös jääb pigem kõrvaliseks? Need küsimused on teadlikult teravad, kuid vajalikud. Kui soovime saavutada oma strateegilisi eesmärke, peame ausalt kokku leppima, mida peame oluliseks, milliseid valikuid oleme valmis tegema ning kui palju aega, tuge ja ressursse see tegelikult eeldab.

Järgmise 2–3 aasta vaates aitab teadustegevuse raamistik koondada meie jõupingutused valdkondadesse, kus meil on suurim potentsiaal mõju luua. Eesmärk on vähendada teadustegevuse killustatust, toetada selge fookusega uurimisrühmade kujunemist ning luua tugevam alus välisrahastuse kaasamiseks. Samal ajal soovime tugevdada teaduse ja õppetöö sidusust ning kujundada paremad eeldused mahukamaks ja mõjusamaks teadustööks.

Meie tulevased strateegilised valikud kujunevad neljas peamises teemavaldkonnas:

- Õppe- ja teadustöö seosed – teadustöötajate sh õppejõudude rollid, ülesannete ja töökoormuse jaotus
- Rahastus – projektipõhisuse ja baasrahastuse võimalused ning mõistlikud osakaalud
- Võrgustumine – koostöö rahvusvaheliste ja Eesti partneritega, sh akadeemiliste ja praktikutega
- Karjäärimudel – spetsialiseerumise ulatus, organisatsiooni investeeringud ja arenguvõimalused

Hea strateegia tähendab oskust teha valikuid. Sama oluline kui otsustada, millele keskendume, on otsustada, mida me teadlikult ei tee. Piiratud ressursside tingimustes tähendab iga valik paratamatult loobumist mõnest teisest võimalusest. Näiteks peame tegema teadlikke valikuid poliitikakujundajatele suunatud raportite ja kõrgetasemeliste teadusartiklite vahel. Mõlemad on vajalikud, kuid nende mõju ühiskondlikule nähtavusele ja meie teadusrahastuse kaasamise võimekusele on erinev.

Neile, kes soovivad rohkem teada raamistiku loomise „köögipoolest" ja strateegilise mõtlemise loogikast, soovitame lugeda raamatut „Strateegilise mõtlemise keel", mis on saadaval meie raamatukogus.

SJI teaduskeskuse maikuisel kollokviumil tegi ettekande teaduskeskuse nooremteadur Georg-Henri Kaup teemal „Riigi kaaperdamine Eestis: müüt, oht või olevik", kus tõstatas küsimuse, kas Eesti senine kuvand postsovetliku eduloona, kus suudeti vältida oligarhiliste huvide kujunemist ja riigi kaaperdamist, vajab tänases poliitilises ja majanduslikus kontekstis värskendamist.

Rahvusvahelises kirjanduses on Eestit enamasti esitletud riigina, mis vältis oligarhide esilekerkimist tänu kiirele ja läbipaistvale erastamisele, Põhjamaade kapitali rollile ning nõukogudeaegse parteieliidi radikaalsele asendamisele 1992. aasta valimistel. Maailmapank võttis riigikaaperdamise mõiste 1990. aastate lõpus kasutusele, et kirjeldada, kuidas erahuvid kujundavad süstemaatiliselt avalikku poliitikat enda kasuks, ja seda mitte altkäemaksu, vaid institutsionaalse ligipääsu kaudu.

Ettekande „Riigi kaaperdamine Eestis: müüt, oht või olevik" keskmes oli küsimus, kust jookseb piir mõistliku kaasamise ja erahuvi institutsionaliseeritud mõju vahel. Näitena tõi nooremteadur välja 2025. aastal Riigikantselei juurde loodud ettevõtjatest koosneva efektiivsuse ja majanduskasvu nõukoja, mille ettepanekud dereguleerimise, planeeringute,

järelevalve ja aruandluse kohta liiguvad otse valitsuskabineti majandusnõupidamisele.

Kaup võrdles ettekandes nõukoja konstruktsiooni riigi kaaperdamise klassikaliste tunnustega Mungiu-Pippidi ja Maailmapanga raamistikus ning käsitles neid Eesti varasemate Porto Franco, KredExi, Silvergate´i, Danske ja Swedbanki juhtumite valguses, et kirjeldada, millised on need nähtamatud survepunktid, kus formaalselt puhta riigi haavatavus tegelikult peitub.

Sisekaitseakadeemias kogunes teadusjulgeoleku töörühm, kuhu kuuluvad erinevate ministeeriumite esindajad. Kohtumise eesmärk oli arutada, kuidas tugevdada teadus- ja arendustegevuse turvalisust ning toetada kõrgkoole kiiresti muutuvas rahvusvahelises keskkonnas.

Töökohtumisel võeti kokku senine tehtu ning arutati olulisi teemasid, sealhulgas:

- rahvusvahelise koostööga seotud riskiteadlikkuse suurendamist kõrgkoolides,
- riiklike teadusjulgeoleku põhimõtete kujundamist,
- kõrgkoolide ootusi, vajadusi ja võimalikke tugimeetmeid,
- edasiste arutelude ettevalmistamist ümarlaudade formaadis koos ülikoolide ja teiste teadusasutustega.

Oluliseks peeti avatud ja kaasavat koostööd: teadusjulgeoleku teemad puudutavad kogu teadus- ja kõrgharidussektorit ning lahendusi kujundatakse koostöös ülikoolide ja partneritega. Töörühm ei loo eraldiseisvaid suuniseid, vaid valmistab ette arutelusid ja sisendeid, mida saab ühiselt edasi arendada kogu sektoriga.

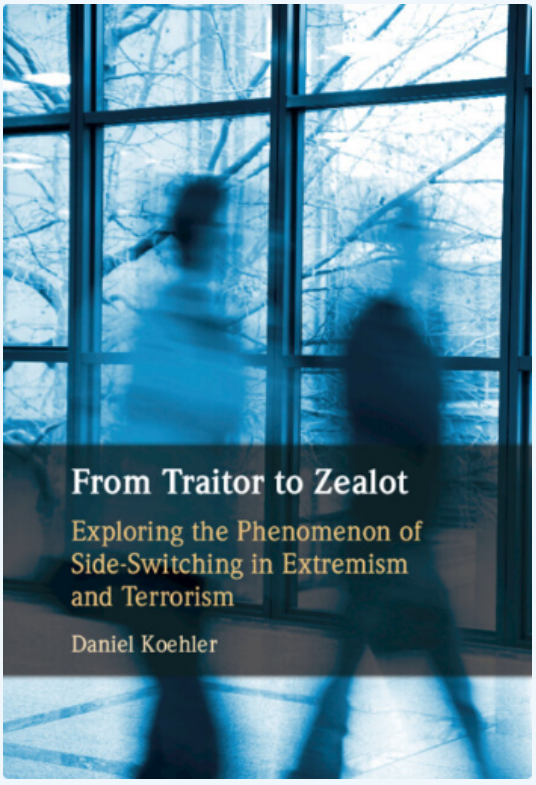
Sisekaitseakadeemia on töörühma kaasatud eelkõige oma julgeolekualase ekspertiisi tõttu ning panustab sellesse, et teadusjulgeoleku käsitlus oleks tasakaalukas, praktiline ja toetaks rahvusvahelist koostööd.

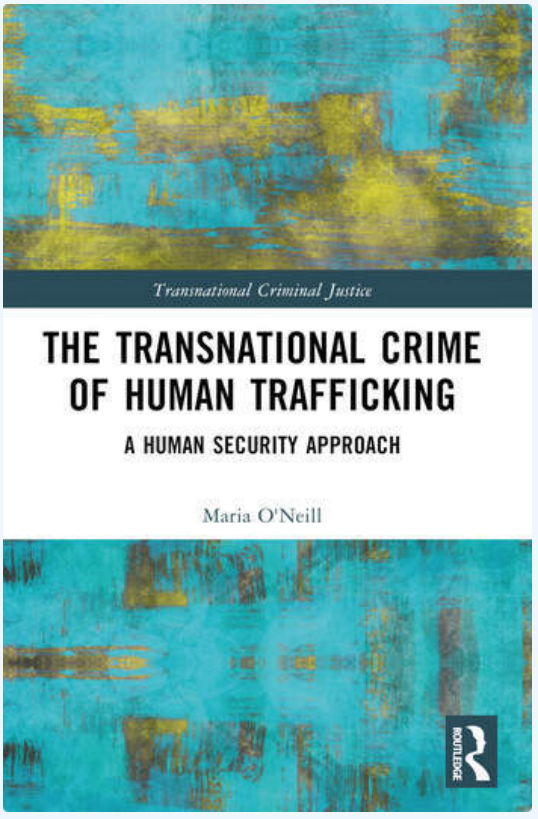
Järgmiste sammudena jätkub dialoog kõrgkoolidega ning kavandamisel on temaatilised arutelud ja kohtumised, et kujundada ühiselt arusaam teadusjulgeoleku põhimõtetest ja vajalikest tugimehhanismidest.

RAAMATUKOGU TEADUSKIRJANDUSE SOOVITUSED

Daniel Koehleri raamat „From Traitor to Zealot“ uurib haruldast, kuid teaduslikult väga kõnekat nähtust: äärmuslastest „poolevahetajaid“, kes liiguvad ühest ideoloogilisest äärmusest vastandlikku äärmusesse. Tuginedes detailsetele eluloolistele juhtumitele analüüsib autor, kuidas ja miks inimesed lahkuvad ühest ekstremistlikust keskkonnast ning suudavad võita usalduse uues vaenulikus grupis. Teos pakub süvitsi minevat vaadet radikaliseerumise, deradikaliseerumise ja identiteedi ümberkujunemise psühholoogilistele mehhanismidele. Narratiivne juhtumianalüüs seotakse kaasaegsete teooriatega sotsiaalpsühholoogiast ja terrorismiuuringutest. Raamat täidab olulise lünga äärmusluse uurimises, näidates, et radikaliseerumise teed ei ole lineaarsed. Teos on väärtuslik lugemisvara teadlastele, praktikutele ja poliitikakujundajatele, kes tegelevad ennetuse ja vasturadikaliseerimisega. Raamatut saab raamatukogust kohapealt laenata.

E-raamat „The Transnational Crime of Human Trafficking: A Human Security Approach“ käsitleb inimkaubandust kui mitmetahulist ja piiriülest kuritegu, mis nõuab riikidevahelist õiguslikku ja operatiivset koostööd. Autor Maria O'Neill analüüsib Euroopa Liidu, Euroopa Nõukogu ning Ühendkuningriigi (sh Brexitijärgse) lähenemisi inimkaubanduse vastasele võitlusele. Erilist tähelepanu pööratakse erinevate õigusraamistike koosmõjule ja rakendamise praktilistele probleemidele. Pakutakse konstruktiivset ja paindlikku lähenemist, mida on vaja praktikutel keerulistes jurisdiktsioonide-vahelistes olukordades. See on oluline allikas õigusteadlastele, kriminoloogidele, poliitikakujundajatele ja inimkaubanduse vastase tööga tegelevatele spetsialistidele. Seda e-raamatut saab igaüks lugeda Sisekaitseakadeemia võrgus. Sisekaitseakadeemia kadettidele ja töötajatele on see teavik ka kaugligipääsetav (nagu kõik akadeemiale soetatud Taylor&Francis e-raamatud) oma akadeemia kontoga sisse logides.

INFOKIRJAST

Teadusuudiste infokirja toimetab Sisekaitseakadeemia turundus- ja kommunikatsiooniosakond.

Osakonnal on õigus saabunud infokirjas avaldatavaid tekste toimetada.

Teadusuudiste infokirjaga liitumise või sellest loobumise, samuti küsimuste ja koostöösoovide korral palume pöörduda meiliaadressil teadusinfo@sisekaitse.ee